

Klibbal

Text Roger Unbeck 2011 Foto Leif Öster

Klibbal, *Alnus glutinosa*, invandrade ifrån söder för ca 8 500 år sedan. Klibbalen är utbredd från Europa till Sibirien och Turkiet samt Kaukasus och nordvästra Afrika. I Norden saknas den i de nordligaste delarna.

Alen är den enda av våra träd som har sitt huvudtillhåll i våt mark, i kärr, kring myrar och vid stränder. Alen har korallika rotknölarna som innehåller en strålsvamp som binder luftens kväve åt trädet. Al är det enda lövträd som har sina frön i kottar. Klibbalen är ett ljusålskande träd. Den tål därför tät överskärning endast i plantstadiet. Alen står för ca 1,1 procent av virkesförrådet (gäller samtliga alarter) uppskattat till 32,6 milj m³sk.

Regler

Klibbal räknas som ett inhemskt trädslag och har därför inga restriktioner vad det gäller användning.

Ståndortskrav

Växer bäst på fuktiga och blöta marker med god näringsstatus men kan även växa på frisk mark. Markvattnet bör vara rörligt.

Föryngring

Plantering

Det vanligaste och säkraste sättet att etablera ett albestånd på en ny mark är genom plantering, då uppfrysningsrisken är stor.

Klibbal planteras med omkring 2 000 plantor per hektar. Men ju tätare man planterar desto större är sannolikheten att man får ett fullslutet, växtligt bestånd med god kvalitet. Planteringar bör skyddas mot vilt genom stängsling.

Naturlig föryngring

Alar föryngrar sig naturligt genom sådd och stubb- eller rotskott. Klibbalen sätter i första hand stubbskott (vegetativ förökning). Denna metod är att rekommendera på mark där al redan finns.

Skador

Drabbas ibland av svampsjukdomar. Tycks vara relativt stormrestistent.

Röjning

Vid naturlig föryngring röjs beståndet vid två meters medelhöjd. Efter den röjningen bör stamantalet vara 2 000–2 200 stammar per hektar. Buketter av stubbskott måste glesas ut. Vid 6–7 meters höjd röjs beståndet en andra gång ned till 1 200–1 400 stammar per hektar. Röj på våren så hinner stammarna stabilisera sig under vegetationsperioden.

Gallring

Vid gallring av klibbal är det viktigt att kronlängden får vara 40–60 procent av höjden. Underväxten i beståndet bör sparas som stamskydd för att undvika vattskottsbildning. Första gallringen görs när beståndet har en höjd mellan 10–15 meter. Beståndet gallras ned till 1 300–1 800 stammar per hektar. Efter en första hård gallring, ska de övriga gallringarna göras betydligt svagare. Ett kort gallringsintervall motiveras av risken för vattskottsbildning. Efter sista gallring bör antalet stam ligga mellan 400–700 per hektar.

Slutavverkning

Alarna är snabbväxande och har för nordiska förhållanden korta omloppstider, 40–60 år. På goda marker kan klibbalen producera mellan 350 och 650 m³sk per hektar enligt tyska undersökningar.

Användningsområde

Historiskt har alvirkets användningsområden till stor del styrts av motståndskraften mot röta, mjukheten och den röda färgen. T ex lär staden Venedig vara byggt på alpålar. Ett klassiskt användningsområde är tillverkning av träskor. Inom möbelindustrin används alvirke som blindträ och som fanér. I dagsläget används klenvirke av al till bland annat fiskrökerier och som brännved. Al som massivt virke eller fanér till köksinredningar är idag populärt. Massaindustrin är inte intresserad av al eftersom den ger ett lågt utbyte och dessutom missfärgar pappersmassan. I framtiden kan alen få en ökad användning som ersättning för sällsynta tropiska trädslag.

Källor

- Fakta Skog SLU
- Skogsstyrelsen
- Kunskap Direkt